

การศึกษาคุณลักษณะครูพึงประสงค์ของนักศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ริเรื่องรอง รัตวิไลสกุล¹

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี บางมด ทุ่งครุ กรุงเทพฯ 10140

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะครูพึงประสงค์และคุณลักษณะครูที่ทำให้ นักศึกษาเป็นบัณฑิตพึงประสงค์ของสังคม ของนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรีให้สอดคล้องกับความคาดหวังของนักศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการ เรียนรู้ของนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2-4 จาก 5 คณะจำนวน 1,445 คน และอาจารย์ประจำ จำนวน 140 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น .822 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะคติของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ มจร. เห็นว่าอาจารย์ส่วนหนึ่งยังมีลักษณะยึดมั่น ในคำสอนของตนเอง และอาจารย์บางส่วนมีบุคลิกภาพอบอุ่นเป็นกันเองกับนักศึกษา

2. นักศึกษาและอาจารย์ มจร. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยอาจารย์จะให้ความสำคัญในด้านการสอนและด้านวิชาการ ซึ่งแตกต่างจากนักศึกษาที่ให้ความสำคัญในด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการปฏิบัติตน ของครูมากกว่า

3. นักศึกษาและอาจารย์ มจร. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษา เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) โดยอาจารย์ เห็นว่าคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมในด้านวิชาการ ซึ่งต่างกับนักศึกษาที่เห็นว่าควรเป็นครูที่สามารถสร้างความรู้สึกรู้สึกเชื่อมั่น และความมั่นคงทางจิตใจให้กับนักศึกษามากกว่า

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์

A Study of the Lecturer's Characteristics Perceived as Desirable by King Mongkut's University of Technology Thonburi Students and Lecturers

Riruengrong Ratanavilaisakul ¹

King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangmod, Toongkru, Bangkok 10140

Abstract

The purpose of this research is to study desirable characteristics of lecturers and lecturers' characteristics which create desirable graduates perceived by KMUTT students and lecturers. The results of this study will provide a guideline for developing the lectures of KMUTT to accord with the students' expectation in order to increase the effectiveness of the students' learning process.

The subjects in this research were chosen by simple random sampling techniques. They were divided into two groups: 1,455 undergraduate students from 5 faculties and 140 teachers. The data was obtained from a set of questionnaires with reliability of 0.822. The data was analysed by using the following statistical tests: percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of the study showed that :

1. The students' opinions towards KMUTT lecturers were that there are two important groups, one was self-centered, and the other had warm personalities and was man approachable.

2. KMUTT students and lecturers had different opinions significantly towards desirable characteristics of lecturers ($p < 0.05$). The lecturers' focuses are on teaching and academical field of study which differ from those of the students on morality, society and lecturers' behaviors.

3. KMUTT students and lecturers showed statistically significant difference in opinions towards lecturers' characteristics in order to create desirable graduates ($p < 0.05$). The lecturers' opinion is that the desirable lecturers' characteristics capable of creating qualify graduates is that of lecturers' academical background knowledge. This differs from that of the students where the focuses are the lecturers' ability to create students' confidence and self-esteem.

¹ Assistant Professor, Social Science and Humanities Programme, School of Liberal Arts.

1. บทนำ

การสร้างบัณฑิตให้เป็นคนเก่งและคนดี เป็นความปรารถนาและความใฝ่ฝันของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ด้วยเหตุนี้นโยบายการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงพยายามดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้นิสิตนักศึกษาของตนเป็นบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม ด้วยการเปิดรายวิชาที่สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นิสิตนักศึกษามากขึ้น ขณะเดียวกันก็พยายามสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาเรียนต่างๆ ที่เปิดสอนอยู่ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างหรือพัฒนาจริยธรรมควบคู่กันไปด้วย

แม้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จะพยายามดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่จะละเลยไม่ได้ก็คือการมี “แม่แบบที่ดี” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมี “ครูที่ดี” ที่จะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำและผู้ประสานเชื่อมโยงความรู้และคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งในเรื่องนี้ทบวงมหาวิทยาลัยเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญอยู่มิใช่น้อย จึงได้มีโครงการการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้น แต่กระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่สามารถครอบคลุมคุณสมบัติของ “ครูดี” ได้ทั้งหมด เนื่องจากสภาพความเป็นจริงครูมิใช่มีหน้าที่เพียงแต่การสอนหรือมีผลงานทางวิชาการออกมาสู่สังคมภายนอกเท่านั้น แต่ยังต้องทำหน้าที่เป็นแม่แบบที่ดี และสามารถสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นและความมั่นคงทางจิตใจให้เกิดขึ้นในตัวศิษย์ได้อีกด้วย

คำว่า “ครูดี” มีผู้ให้กรอบคุณลักษณะไว้มากมาย อาทิหลัก 10 ประการความเป็นครูดีของวัลลภา [1] ที่สรุปว่าครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการต่อไปนี้

1. มุ่งมั่นวิชาการ	6. ชำนาญสั่งคม
2. รักงานสอน	7. อบรมจิตใจ
3. อาหารศิษย์	8. ใฝ่ก้าวหน้า
4. คิดดี	9. วาจางาม
5. มีคุณธรรม	10. รักความเป็นไทย

ซึ่งหลัก 10 ประการนี้ แม้จะสามารถบ่งชี้ถึงคุณลักษณะการเป็นครูที่ดีได้ในแนวคิดของนักวิชาการ แต่ก็ไม่อาจบ่งชี้ถึงคุณลักษณะครูดีในความรู้สึกนึกคิดของนิสิตนักศึกษาได้ โดยจากการสำรวจความเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและระดับ ปวช. เกี่ยวกับ “ครูในฝัน” ของสวนดุสิตโพล สถาบันราชภัฏสวนดุสิตร่วมกับคณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) [2] เนื่องใน “วันครู” เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2543 ปรากฏว่านักเรียนต้องการครูที่มีคุณลักษณะตามอันดับดังนี้

อันดับ 1	เป็นคนใจดี
อันดับ 2	เอาใจใส่ดูแลและเข้าใจนักเรียน
อันดับ 3	สอนสนุก เข้าใจง่าย
อันดับ 4	มีเหตุผล มีความยุติธรรม

อันดับ 5	มีความรู้มากและกว้างขวาง
อันดับ 6	สามารถปรึกษาปัญหาได้
อันดับ 7	พูดจาดี ไพเราะ
อันดับ 8	ไม่เจ้าระเบียบจนเกินไป
อันดับ 9	บุคลิกภาพดี

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 7 ว่า... ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องให้ผู้เรียนเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพและความเคารพกฎหมาย...ให้รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น...ให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่ามาตรา 7 ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้ ครูผู้สอนจะต้องมีความพร้อมใน 5 ด้านคือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการปฏิบัติตน

สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2541 มีปรัชญาของมหาวิทยาลัยคือการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและคุณธรรม โดยมหาวิทยาลัยจะเป็นแหล่งที่บ่มเพาะให้เกิดองค์ความรู้ทางการศึกษาในวงกว้างทั้งในระบบและนอกระบบ โดยเน้นดุลยภาพระหว่างธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้นบัณฑิตของมหาวิทยาลัยจะต้องมีความรู้พื้นฐานดี และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงานอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม [3] ซึ่งคุณลักษณะของบัณฑิตที่กล่าวถึงนี้จะบังเกิดขึ้นได้ จะต้องมีความรู้ที่ดีมาช่วยประสานเชื่อมโยงให้ปรัชญาของมหาวิทยาลัยบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งครูที่ดีในที่นี้จะต้องเป็นครูที่พึงประสงค์ในความคิดความหวังของนักศึกษาเอง มิใช่ครูที่พึงประสงค์ในทรรศนะหรือแนวคิดของนักวิชาการ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาคูณลักษณะครูพึงประสงค์ในทรรศนะของนักศึกษาและอาจารย์ มจร. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาจารย์ให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุปณิธานการศึกษาของมหาวิทยาลัยตามที่ตั้งไว้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ มจร.
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ มจร. เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ มจร. เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม

3. ขอบเขตของการศึกษา

1. คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ของการศึกษาวิจัยนี้ จะทำการศึกษาคูณลักษณะครูใน 5 ด้านคือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการปฏิบัติตน

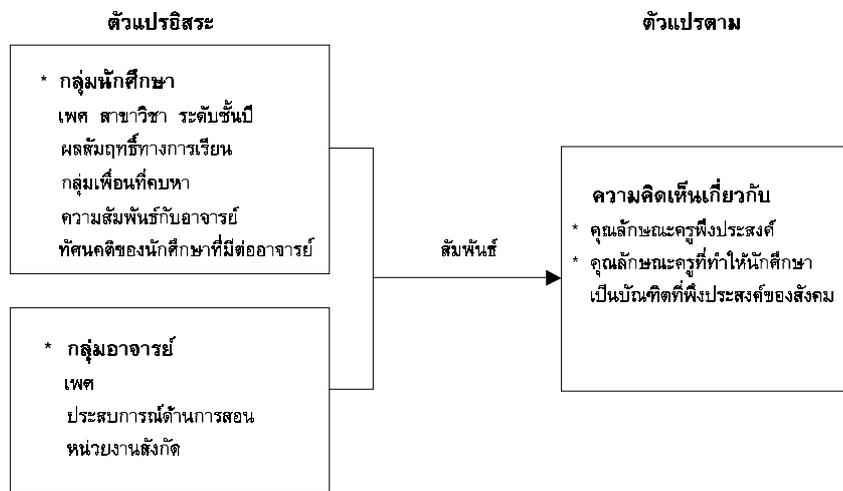
2. คุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม จะทำการศึกษาจากคุณลักษณะ 10 ประการ คือการเป็นแบบอย่างที่ดี การมีน้ำใจและเอื้ออาทรศิษย์ การมีความคิดสร้างสรรค์ การเข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่ศิษย์ การมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู การมีพรหมวิหารธรรม 4 การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้แก่ศิษย์ และการสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. ประชากรเป้าหมาย คือนักศึกษาระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2542 ของ 5 คณะ คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้ได้สัมผัสอาจารย์และใช้ชีวิตอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยในระดับหนึ่งแล้ว ทำให้สามารถตอบแบบสอบถามได้สมบูรณ์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ได้ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาศึกษาร่วมกับกลุ่มนักศึกษาคือ อาจารย์ประจำ มจร. ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา จำนวนร้อยละ 40 ของประชากรเป้าหมาย เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้มีความแตกต่างภายในกลุ่มพอสมควร ส่วนกลุ่มอาจารย์จะใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 25 ของประชากรเป้าหมาย เนื่องจากผลการสำรวจเบื้องต้นพบว่าประชากรกลุ่มนี้มีความแตกต่างภายในกลุ่มค่อนข้างน้อย

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

5. สมมุติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. นักศึกษาและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ในด้านต่างๆ แตกต่างกัน
2. นักศึกษาและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม แตกต่างกัน

6. ระเบียบวิธีการวิจัย

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2542 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2-4 ทั้งหมด 22 สาขาวิชา คือ คณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ จุลชีววิทยา เทคโนโลยีสารสนเทศ วศ.อิเล็กทรอนิกส์ วศ.ระบบควบคุมและเครื่องมือวัด วศ.ไฟฟ้า วศ.คอมพิวเตอร์ วศ.เครื่องกล วศ.โยธา วศ.สิ่งแวดล้อม วศ.เคมี วศ.อุตสาหกรรม วศ.เครื่องมือและวัสดุ ครุศาสตร์ไฟฟ้า ครุศาสตร์เครื่องกล ครุศาสตร์โยธา ครุศาสตร์อุตสาหกรรม ครุศาสตร์เทคโนโลยี เทคโนโลยีการพิมพ์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

2. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จากนักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 จำนวนร้อยละ 40 ของประชากรเป้าหมาย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,445 คน และอาจารย์ประจำจำนวนร้อยละ 25 ของประชากรเป้าหมาย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 140 คน

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ มจร. และคุณลักษณะของอาจารย์ที่นักศึกษาต้องการ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 22 สาขาวิชาๆ ละ 6 คน จำนวนทั้งหมด 132 ราย

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเรียงเป็นข้อคำถาม ได้ทั้งหมด 70 ข้อ และนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาโครงการพิเศษ มจร. สาขาวิชาต่างๆ จำนวน 200 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามชุดนี้มาปรับปรุงข้อคำถามให้รัดกุมมากขึ้น โดยรวมข้อคำถามบางข้อที่คล้ายคลึงกันไว้ในข้อเดียวตามคำแนะนำของผู้ตอบแบบสอบถาม และจัดเรียงข้อคำถามใหม่ ได้ข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อ โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็นตอนๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ โดยเป็นการสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเพศ คณะ สาขาวิชาที่เรียน ระดับชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดกลุ่มเพื่อนที่คบหา ความสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษา และความสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ มจร. มีทั้งหมด 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ มีทั้งหมด 25 ข้อแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการปฏิบัติตน โดยเป็นลักษณะการประเมินความคิดเห็น ด้วยมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ของ Likert ชนิด 5 ช่วง ด้วยการเลือกเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม เป็นการให้เรียงลำดับความสำคัญ และหาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงใหม่ไปทดสอบกับนักศึกษา มจร. ในสาขาวิชาต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ราย และนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = 0.822

5. นำแบบสอบถามชุดนี้ไปทดสอบกับอาจารย์ในโครงการบัณฑิตต่อมคดิไทย จำนวน 30 ราย
ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = 0.813

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษา หรืออาจารย์ผู้สอนของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอแจกแบบสอบถามโดยตรงให้กับนักศึกษาในห้องเรียน โดยไม่แจ้งให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบล่วงหน้า เพื่อให้ นักศึกษาตอบข้อคำถามตามความรู้สึกที่แท้จริง และรอเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในงานวิจัย

2. ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากคณะหรือภาควิชา ให้ช่วยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มและรวบรวมส่งคืนให้ผู้วิจัย

3. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามโดยตรงกับอาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และติดตามรับคืนให้ครบจำนวนตามที่ต้องการ ซึ่งได้แบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ครบถ้วน จำนวนทั้งหมด 1,585 ฉบับ โดยเป็นของนักศึกษาจำนวน 1,445 ฉบับ และเป็นของอาจารย์จำนวน 140 ฉบับ

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC for Window (Statistical Package for the Social Sciences) โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็นดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ จำแนกตามเพศ คณะ สาขาวิชา ระดับชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขนาดของกลุ่มเพื่อนที่คบหา และประสบการณ์การทำงาน

2. การศึกษาระดับความสัมพันธ์ของนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอน วิเคราะห์ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดช่วงคะแนนการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ช่วงคะแนน	การแปลความหมาย
11.00-15.00	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
6.00-10.99	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
1.00-5.99	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

3. การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่ออาจารย์ มจร. วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

4. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้ นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม ของอาจารย์และนักศึกษา

วิเคราะห์ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม และทดสอบความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาด้วยสถิติทดสอบ t-test

7. ผลการวิจัย

7.1 ข้อมูลพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชายร้อยละ 69.41 นักศึกษาหญิงร้อยละ 30.59 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 31.42 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 34.46 และชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 34.12 ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยระหว่าง 2.25-2.75 ร้อยละ 45.67 มีกลุ่มเพื่อนที่คบหาอยู่ใน มจร. จำนวน 5 คนขึ้นไปร้อยละ 57.99 และมีระดับความสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ($6.00 < \bar{X} < 10.99$)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 56.43 เป็นเพศหญิงร้อยละ 43.57 มีประสบการณ์ด้านการสอนมาแล้ว 1-5 ปี ร้อยละ 20.71 มีประสบการณ์ด้านการสอน 6-10 ปี ร้อยละ 25.71 มีประสบการณ์ด้านการสอน 11-15 ปี ร้อยละ 28.57 และมีประสบการณ์ด้านการสอน 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 25.01 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ 57.86

7.2 ทศนคติของนักศึกษาต่ออาจารย์ มจร.

การวิเคราะห์ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ มจร. ในเรื่องต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,445 คน ผลปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ มจร. ในเรื่องต่างๆ (N = 1,445)

ทัศนคติของนักศึกษาต่ออาจารย์ในเรื่องต่างๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความรับผิดชอบต่องานสอน	101	6.99
ไม่ตรงต่อเวลา	87	6.03
มีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้	90	6.22
ขาดศิลปะในการสอน	151	10.45
รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา	93	6.43
ยึดมั่นในคำสอนของตนเอง	408	28.24
มีความอบอุ่นเป็นกันเองกับนักศึกษา	219	15.16
ไม่เอาใจใส่นักศึกษา	107	7.40
มีความเอื้ออาทรต่อศิษย์	97	6.71
ชอบทำตัวไม่วางกับศิษย์	92	6.37
รวม	1,445	100.00

ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ มจร. ในเรื่องต่างๆ พบว่านักศึกษาร้อยละ 28.24 เห็นว่าอาจารย์ มจร. มีลักษณะการยึดมั่นในคำสอนของตนเอง รองลงมาคือร้อยละ 15.16 เห็นว่าอาจารย์ มจร. มีบุคลิกภาพอบอุ่นและเป็นกันเองกับนักศึกษา และมีเพียงร้อยละ 6.03 เท่านั้นที่เห็นว่าอาจารย์ มจร. เป็นคนไม่ตรงต่อเวลา

7.3 ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ ปรากฏผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ มจร. เกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ (N = 1,585)

คุณลักษณะครูพึงประสงค์	ความคิดเห็นของอาจารย์		ความคิดเห็นของนักศึกษา		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการสอน					
สอนให้นักศึกษารอบรู้	4.07	.70	3.96	.76	1.08
สอนทันเหตุการณ์	3.97	.92	3.77	.83	2.19*
ใช้คำ/ภาษา/คำพูดเข้าใจง่าย	4.16	.65	4.22	.56	0.42
ยกตัวอย่างได้ชัดเจน	4.38	.42	4.06	.71	3.46*
สอนให้นักศึกษาอยากเรียน	4.21	.62	4.29	.59	0.72
ด้านวิชาการ					
มีความรู้ในเรื่องที่สอนจริงๆ	4.37	.41	4.07	.53	3.06*
ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ	4.30	.46	4.32	.72	0.59
ชั้นนำสังคม	3.64	.96	3.53	.75	1.32
ใฝ่ศึกษาวิจัย	3.82	.93	3.64	.76	1.54
พัฒนาการสอนสม่ำเสมอ	4.08	.69	4.23	.60	1.76
ด้านคุณธรรม					
มีความรับผิดชอบ	4.28	.40	4.18	.65	1.16
มีความอดทน/อดกลั้น	3.92	.94	3.67	.78	2.32*
มีความยุติธรรมและมีเหตุผล	4.14	.52	4.42	.46	3.11*
มีความเมตตา	3.92	.93	4.15	.64	2.18*
มีความซื่อสัตย์/สุจริต	4.22	.44	3.93	.69	2.15*
ด้านสังคม					
มีมนุษยสัมพันธ์ดี	3.92	.62	4.19	.61	2.36*
เป็นแบบอย่างที่ดี	4.25	.40	3.89	.59	0.29
ให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ได้	3.58	.76	4.24	.86	2.20*
สอนให้ศิษย์เป็นคนดี	4.18	.42	4.10	.68	1.02
แต่งกายดี : ดูสบายตา	3.34	.99	3.41	.94	0.56

ตารางที่ 2 (ต่อ) ความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ มจร. เกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ (N = 1,585)

คุณลักษณะครูพึงประสงค์	ความคิดเห็น ของอาจารย์		ความคิดเห็น ของนักศึกษา		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการปฏิบัติตน					
มีน้ำใจ/เอื้ออาทรศิษย์	4.05	.46	4.09	.65	0.42
รักงานสอน	4.09	.42	4.20	.63	1.13
ใฝ่ความก้าวหน้า	4.26	.52	3.75	.92	3.13*
รับฟังความคิดเห็นของศิษย์	3.97	.73	4.28	.58	2.41*
เสมอต้นเสมอปลาย	3.89	.64	3.88	.79	0.13

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ โดยภาพรวม พบว่า

คุณลักษณะครูพึงประสงค์ในทัศนะของนักศึกษา มจร. จะต้องเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม และมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.42$) มีการใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ ($\bar{X} = 4.32$) มีเทคนิคการสอนให้นักศึกษาอยากเรียน ($\bar{X} = 4.29$) รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.28$) สามารถให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาได้ทุกอย่าง ($\bar{X} = 4.24$) มีการพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.23$) การใช้ภาษา/คำพูดในการสอนที่เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.22$) รักงานสอน ($\bar{X} = 4.20$) มีมนุษยสัมพันธ์ดี ($\bar{X} = 4.19$) และมีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.18$)

คุณลักษณะครูพึงประสงค์ในทัศนะของอาจารย์ มจร. จะต้องเป็นผู้ที่สามารถยกตัวอย่างการสอนได้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.38$) มีความรู้ในเรื่องที่สอนจริงๆ ($\bar{X} = 4.37$) ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.30$) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.28$) ใฝ่ความก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.26$) เป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.25$) มีความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.22$) มีเทคนิคการสอนให้นักศึกษาอยากเรียน ($\bar{X} = 4.21$) สอนให้ศิษย์เป็นคนดี ($\bar{X} = 4.18$) และรักงานสอน ($\bar{X} = 4.09$)

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา มจร. พบว่าอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่องการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์ การยกตัวอย่างประกอบการสอนได้ชัดเจน การมีความรู้ในเรื่องที่สอนจริงๆ มีความอดทนอดกลั้น มีความยุติธรรมและมีเหตุผล มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์/สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ดี ให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ได้ ใฝ่ความก้าวหน้าในอาชีพ และรับฟังความคิดเห็นของศิษย์

7.4 อันดับความสำคัญของคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม

จากการวิเคราะห์การให้อันดับความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา มจร. ผลปรากฏตามตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 การให้อันดับความสำคัญของคุณลักษณะครูที่ทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา มจร.

อันดับ ที่	คุณลักษณะครู ที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์	N = 1,585	
		จำนวน	ร้อยละ
1	เป็นแบบอย่างที่ดี	813	51.29
2	มีน้ำใจและเอื้ออาทรศิษย์	819	51.67
3	มีความคิดสร้างสรรค์	1,007	63.53
4	เข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย	808	50.98
5	ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้ศิษย์	901	56.84
6	มีจรรยาบรรณในอาชีพครู	803	50.66
7	มีพรหมวิหารธรรม 4	799	50.41
8	มีวิสัยทัศน์กว้างไกล	801	50.54
9	ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้แก่ศิษย์	810	51.10
10	สอนทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม	910	57.41

ผลการวิเคราะห์การจัดอันดับการให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมของอาจารย์และนักศึกษา มจร. พบว่าร้อยละ 51.29 ให้ความสำคัญในเรื่องการเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 51.67 ให้ความสำคัญในเรื่องการมีน้ำใจและการเอื้ออาทรศิษย์เป็นอันดับ 2 และร้อยละ 57.41 ให้ความสำคัญในเรื่องการสอนทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่ทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา มจร.

รายการ	ทรรศนะของอาจารย์		ทรรศนะของนักศึกษา		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล	3.59	0.77	3.52	0.93	2.13*
มีความคิดสร้างสรรค์	3.98	0.79	4.01	0.76	1.16
มีจรรยาบรรณในอาชีพครู	4.12	0.75	3.75	0.93	3.81*
ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่ศิษย์	4.06	0.78	3.94	0.95	3.70*
มีพรหมวิหารธรรม 4	3.61	0.88	3.77	0.94	2.11*
เข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษา	3.15	0.66	4.07	0.78	3.38*
มีน้ำใจและเอื้ออาทรศิษย์	3.63	0.92	4.19	0.62	3.21*
ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้แก่ศิษย์	3.29	0.82	3.25	0.71	1.08
สอนทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.56	0.98	3.27	0.73	3.13*
เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์	3.65	1.06	4.26	0.67	4.81*

p<0.05

เมื่อเปรียบเทียบการให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา มจร. พบว่าอาจารย์และนักศึกษา มจร. มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่องการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การมีจรรยาบรรณในอาชีพครู การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่ศิษย์ การมีพรหมวิหารธรรม 4 การเข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษา การมีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อศิษย์ การสอนทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์

8. การอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยนี้สามารถสะท้อนความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ มจร. ได้ในระดับหนึ่ง โดยผลการวิจัยพบว่านักศึกษา มจร. มีทัศนคติทั้งทางบวกและทางลบต่ออาจารย์ ถึงแม้ว่าร้อยละที่ออกมาจะกระจายอยู่ประมาณช่วงร้อยละ 6-15 ซึ่งค่อนข้างต่ำก็ตาม แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือในเรื่องการยึดมั่นในคำสอนของอาจารย์ มจร. ที่พบว่ามีนักศึกษาที่เห็นด้วยกับบุคลิกภาพของอาจารย์ มจร. ในข้อนี้สูงกว่าข้ออื่นๆ (ร้อยละ 28.24) รองลงมาเห็นว่าอาจารย์ มจร. มีบุคลิกภาพอบอุ่นและเป็นกันเองกับนักศึกษา (ร้อยละ 15.16)

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ มจร. แล้ว พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.54) มีความสัมพันธ์กับอาจารย์ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่แสดงออกมานี้ จึงไม่อาจที่จะวัดสภาพความจริงของอาจารย์ มจร. โดยภาพรวมได้ทั้งหมด เพียงแต่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพของอาจารย์บางส่วนเท่านั้น

2. ด้านคุณลักษณะครูพึงประสงค์ในทรรศนะของนักศึกษาและอาจารย์ มจร. พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ ต้องการครูหรืออาจารย์ที่มีคุณลักษณะเป็นผู้มีความยุติธรรมและมีเหตุผล ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ มีเทคนิคการสอนให้นักศึกษาอยากเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา สามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีการพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ใช้ภาษา/คำพูดในการสอนที่เข้าใจง่าย รักงานสอน มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจ “ครูในฝัน” ของสวนดุสิตโพล [1] ที่พบว่าคุณลักษณะครูที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาและระดับ ปวช. ต้องการ ได้แก่ การเอาใจใส่และเข้าใจนักเรียน พุดจาดี สอนสนุกและเข้าใจง่าย มีความรู้กว้าง สามารถให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ ได้ และมีบุคลิกภาพดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่พบว่า ครูที่ดีในทรรศนะของนิสิตนักศึกษา จะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีเทคนิคการสอนให้นักศึกษาอยากเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา สามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีการพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ใช้ภาษา/คำพูดในการสอนที่เข้าใจง่าย รักงานสอน มีมนุษยสัมพันธ์ดี และใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ [4]-[11]

ส่วนคุณลักษณะครูพึงประสงค์ในทรรศนะของอาจารย์ มจร. พบว่าอาจารย์ มจร. ส่วนใหญ่เห็นว่า ครูพึงประสงค์ควรมีคุณลักษณะเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่สอนจริงๆ ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ ใฝ่ความก้าวหน้า เป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเทคนิคการสอน

ให้นักศึกษาอยากเรียน สอนศิษย์ให้เป็นคนดี และรักงานสอน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ นักวิชาการ อาทิ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา [1] ทองดี แยมสรवल [12] และสุจริต เพียรชอบ [13]

เมื่อนำคุณลักษณะครูพึงประสงค์ในความคิดเห็นของอาจารย์ มจร. มาวิเคราะห์ร่วมกับ ความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่าคนทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องการสอนทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคม การยกตัวอย่างประกอบการสอนได้ชัดเจน การมีความรู้ในเรื่องที่สอนจริงๆ การมีความอดทนอดกลั้น การมีความยุติธรรมและมีเหตุผล การมีความเมตตา การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีมนุษยสัมพันธ์ดี การให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ได้ทุกเรื่อง การไม่ความก้าวหน้าในอาชีพ และการรับฟังความคิดเห็นของ นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า “นักศึกษาและอาจารย์ มจร. มีความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณลักษณะครูพึงประสงค์ในด้านต่างๆ แตกต่างกัน” กล่าวคือกลุ่มอาจารย์มีความเห็นว่า คุณลักษณะสำคัญของครูพึงประสงค์คือการเป็นผู้สอนที่ทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถในการ ยกตัวอย่างเรื่องที่สอนได้ชัดเจน การมีความรู้ในเรื่องที่สอนจริงๆ การเป็นผู้มีความอดทน/อดกลั้น มีความซื่อสัตย์สุจริต และการเป็นผู้ไม่ความก้าวหน้า ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของกลุ่ม นักศึกษาที่เห็นว่า คุณลักษณะสำคัญของครูพึงประสงค์ คือการเป็นผู้มีความยุติธรรมและมีเหตุผล มีความเมตตา มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ได้ และรับฟังความคิดเห็นของศิษย์ ซึ่งความแตกต่างของความคิดเห็นที่เกิดขึ้นนี้ อาจเป็นเพราะผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทและหน้าที่ ต่างกันจึงมีความคาดหวังในตัวครูแตกต่างกัน กล่าวคือผู้สอนซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการกำหนด กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนจึงให้ความสำคัญในเรื่องของศักยภาพการสอนมากกว่า จะคำนึงถึงตัวผู้เรียน ดังนั้นคุณลักษณะครูพึงประสงค์ที่คาดหวัง ก็จะเป็นการสะท้อนคุณลักษณะ ที่เขาต้องการจะมี หรือต้องการจะเป็น แต่อาจยังไม่มีหรือยังไม่ได้เป็น หรือมีแล้วเป็นแล้วจึงคาดหวัง ให้ผู้อื่นมีสิ่งเหล่านี้ด้วย อาทิ การเป็นผู้สอนที่ทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถในการยกตัวอย่าง เรื่องที่สอนได้ชัดเจน และ การมีความรู้ในเรื่องที่สอนจริงๆ จึงต่างจากผู้เรียนซึ่งมีหน้าที่ต้องเรียนรู้ จดจำ และทำความเข้าใจกับเนื้อหาต่างๆ ที่ผู้สอนหยิบยื่นให้ จึงมีความคาดหวังที่จะให้ผู้สอนมีคุณลักษณะ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของพวกเขา อาทิ การให้คำปรึกษา การรับฟังความคิดเห็น และการมีความเมตตา

3. ด้านการให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึง ประสงค์ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา มจร. ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าอาจารย์และนักศึกษา มจร. ให้ความสำคัญในเรื่องการเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือการมีน้ำใจและเอื้ออาทร ต่อศิษย์ การมีความคิดสร้างสรรค์ การเข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้ศิษย์ การมีจรรยาบรรณในอาชีพครู การมีพรหมวิหารธรรม 4 การมี วิสัยทัศน์กว้างไกล การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้แก่ศิษย์ และการสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสังคม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรพงษ์ เลิศทัศนีย์ [4] Gardon *et al.* [7] Keller [11] Thomas *et al.* [5] Henry [14] Donald *et al.* [15] และ William *et al.* [16]

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา มจร. เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้ นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม พบว่าอาจารย์และนักศึกษา มจร. มีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การมีจรรยาบรรณในอาชีพครู การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้ศิษย์ การมีพรหมวิหารธรรม 4 การเข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษา ในรั้วมหาวิทยาลัย การมีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อศิษย์ การสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า “นักศึกษาและอาจารย์ มจร. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่จะทำให้ นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ แตกต่างกัน” โดยพบว่ากลุ่มอาจารย์เห็นว่าคุณลักษณะครูที่จะทำให้ นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมได้นั้น จะต้องเป็นครูที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจรรยาบรรณในอาชีพครู ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่ศิษย์ และเป็นครูที่มีลักษณะการสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของกลุ่ม นักศึกษาที่เห็นว่า คุณลักษณะครูที่จะทำให้พวกเขาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมได้ จะต้อง เป็นครูที่มีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อศิษย์ มีพรหมวิหารธรรม 4 เข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตของนักศึกษา และเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์

ผลการวิจัยนี้ได้สะท้อนถึงความคิดเห็นที่ต่างกันของครูกับศิษย์ในประเด็นที่น่าสนใจ ก็คือ ครูที่จะทำให้ นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมในความคิดเห็นของผู้สอนนั้นมุ่งไปที่ ความพร้อมในด้านการสอนและวิชาการเป็นสำคัญ ซึ่งต่างกับผู้เรียนที่ให้ความสำคัญในเรื่องการสร้าง ความรู้สึกเชื่อมั่นและความมั่นคงทางจิตใจให้กับพวกเขามากกว่า

9. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้ บ่งชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักวิชาการ อาจไม่ใช่คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และที่สำคัญก็คือครูที่ผู้เรียนต้องการก็ไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่เก่งในด้านการสอน และด้านวิชาการ แต่ต้องเป็นครูที่มีความพร้อมในด้านคุณธรรม ด้านสังคมและด้านการปฏิบัติตน มากกว่า

ดังนั้นการจะพัฒนาบัณฑิตไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีองค์ความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผู้บริหารและสถาบัน การศึกษาต่าง ๆ จึงต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของครูในทัศนะของผู้เรียนด้วย กล่าวคือในการพัฒนาครู นั้น จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องคุณลักษณะด้านการสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นและความมั่นคงทางจิตใจ ให้กับศิษย์ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณลักษณะครูในทัศนะของนักวิชาการที่ให้ความสำคัญในเรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่ผู้เรียนพึงประสงค์เป็นแบบอย่างอันจะเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาเนื่องจากพวกเขาได้ครูที่เป็นแม่แบบที่เขา ต้องการ ดังคำกล่าวที่ว่า...การพัฒนาประเทศต้องพัฒนาที่ตัวคน การพัฒนาคนต้องพัฒนาที่จิตใจ และการจะพัฒนาใครก็ต้องมองที่ความต้องการของบุคคลนั้นเป็นหลัก จึงจะทำให้การพัฒนา คนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

10. เอกสารอ้างอิง

1. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2541. เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์ วันที่ 19-20 พฤษภาคม 2541, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.
2. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, 2543, ฉบับประจำวันที 16 มกราคม 2543, หน้า 13.
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2541, *ปรัชญาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*.
4. สุรพงษ์ เลิศทัศนีย์, 2541, “โครงการการสอดแทรกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน” *เอกสารแจกในการประชุมระดับชาติครั้งที่ 3 : บัณฑิตอุดมคติไทย*, วันที่ 20-21 พฤษภาคม 2542, อาคารเฉลิมพระบารมี 50 ปี กรุงเทพฯ.
5. Thomas, R. W. and Penny, L. W., 1975, “How to Develop a Teacher Rating Instrument”, *The Journal of Higher Education*, November–December.
6. Richard, D. M., 1975, “The Multiple Goods of Teaching” *Excellence in University Teaching*, Columbia : University of South Carolina Press.
7. Gardon, E. G. and Others, 1974, “The Student Evaluation of College Teaching Behavior”, *Journal of Educational Measurement*, 2 Summer.
8. Reese Donley, K. 1967, “What the Good Teacher Does”, *Improving College and University Teaching*, 18 Autumn.
9. Robert, C. W. and Others, 1973, “Characteristic of Effective College Teacher as Perceived by their Colleagues”, *Journal of Educational Measurement*, 1 Spring.
10. David, G. R., 1964, “Research on Teacher Behavior in the Content of The Teacher Characteristics Study”, *Contempary Research on Teacher Effectives*, New York : Holt, Rinehart & Winston, Inc.
11. Keller, F. S., 1968, “Good-bye Teacher”, *Journal of Applied Behavior Analysis*, Vol.1.
12. ทองดี แยมสรवल, 2543, หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, วันที่ 16 มกราคม 2543, หน้า 10.
13. สุจริต เพียรชอบ, 2541. “จรรยาบรรณวิชาชีพกับการพัฒนาสังคมไทย”, *รายงานการสัมมนาจรรยาบรรณนักวิจัยสังคมไทย*, วันที่ 17 ธันวาคม ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ.

14. Henry, G. J., 1975, "Assessment of Teaching in Higher Education" *Journal of Higher Education*, Vol. 4.

15. Donald, M. and Reuben, R., 1968, "Student Opinion on College Teaching", *Improving College and University Teaching*, Spring.

16. William, M. A. and Poul, M. H., 1968, "Criterial Factors in Teaching Method", *Effective Teaching in Secondary School*, New York : Holt, Rinehart & Winston, Inc.